

Türkiye’de Gazeteciliğin Akademileşmesi Bağlamında İlk Gazetecilik Enstitüsünün Kuruluşu

 YUSUF ÖZKIR ^a

Öz: Bu çalışmada esas olarak Türkiye’de gazeteciliğin akademiye taşınması konu edinmekle birlikte, mesele dönemin koşulları içinde ele alınmıştır. Bu bağlamda Türkiye’nin demokrasiye geçiş sürecinde gazetecilik alanında yaşanan gelişmeler üç başlıkta incelenmiş ve Gazetecilik Enstitüsü’nün kurulmasıyla gazeteciliğin akademi içine girmesi bu çerçevede yerleştirilmiştir. Türkiye’nin demokrasiye geçiş yılları olarak değerlendirilen 1945-1950 arasında gazetecilik alanında yaşanan üç gelişme şu şekilde sıralanabilir. (1) Siyasal sistemde yaşanan görece özgürleşmeden dolayı basın meslek örgütlerinde değişim yaşanması. (2) Siyasal sistemde yaşanan görece özgürleşmeden ve yeni küresel koşullara uyum çabasından dolayı gazetecilik alanının içerik açısından yeniden yapılanmaya başlaması. (3) Gazetecilik alanında yaşanan gelişmelerle koşut olarak bizzat gazeteciler tarafından talep edilmesiyle gazeteciliğin akademiye taşınması ve bu bağlamda İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bünyesinde Gazetecilik Enstitüsü’nün açılması.

Anahtar Kelimeler: Gazetecilik, Gazetecilik Enstitüsü, akademileşme, demokrasi, meslek örgütleri.

---

^a İstanbul Medipol Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü
yusufozkir@gmail.com

Establishment of the First Journalism Institute in the Context of the Academicization of Journalism in Turkey

Abstract: In this study, although it is mainly about the transfer of journalism to academia in Turkey, the issue was handled within the conditions of the period. In this context, the developments in the field of journalism during Turkey's transition to democracy were examined under three headings and the entry of journalism into academia with the establishment of the Journalism Institute was placed within this framework. Three developments in the field of journalism between 1945 and 1950, which are considered as the years of Turkey's transition to democracy, can be listed as follows. (1) Changes in professional press organizations due to the relative emancipation in the political system. (2) The restructuring of journalism in terms of content due to the relative liberation in the political system and the effort to adapt to new global conditions. (3) In parallel with the developments in the field of journalism, the transfer of journalism to the academy upon request by the journalists themselves, and in this context, the opening of the Journalism Institute within the Faculty of Economics of Istanbul University.

Keywords: Journalism, Journalism Institute, academicization, democracy, professional organizations.

Giriş

İkinci Dünya Savaşı boyunca ihtiyatlı ve kendi çıkarlarına uygun bir politika izleyen Türkiye, fiili olarak savaşa girmemiş olmasına rağmen, savaşın ardından siyasette, ekonomide ve dış politikada köklü değişiklikler yaşamıştır. Bu değişikliklerle ilişkili şekilde hem iç hem de dış faktörlerin etkisiyle Türkiye’de ‘Basın’ da yeniden yapılanmıştır.

Dönemin yeniliklerini yansıtan uygulamalar basın düzenini kurumsal ve ilkesel düzeylerde değiştirirken yeni olarak tanımlanan dönemin karakteristik özelliklerini taşıyan ve onların taşıyıcısı unvanını yükleneyecek yapılar da oluşmaya başlamıştır. Bir yandan gazetelerin genel yayın politikasındaki özgürlük alanı genişlemeye başlamış diğer yandan dönemin siyasi ve kültürel yönüyle uyumlu yeni gazeteler kurulmuştur. Bununla birlikte gazeteciliği doğrudan etkileyen meslek örgütleri de bu dönemde kurulur ve aynı zamanda gazeteciliği akademinin bir parçası haline getirecek olan sürecin adımı da atılır. Böylece gazetecilik artık üniversitede eğitimi verilen bir alan olarak yoluna devam etmeye başlar.

Aşağıda detaylı bir şekilde görüleceği üzere üç maddede belirtilen değişiklikler birbiriyle ilişki içindedir ve aslında genel olarak siyasal sistem değişikliğiyle yakın bağlara sahiptir.

Unat da bu konudaki etkileşim noktasına işaret etmiş 1946 yılında kurulan Gazeteciler Cemiyeti’nin Türkiye’de üniversite düzeyinde gazetecilik/iletişim eğitimi verilmesine ön ayak olduğunu vurgulamıştır.¹

Bu çalışmada üç başlıkta ele alınan konuları ortaklaştıran bir başka nokta ise gazeteci Sedat Simavi’nin üç konuda da ortak isim olarak yer almasıdır. Bu yüzden çalışma içinde onun adı ve etkisi de zikredilmektedir. Dolayısıyla bu dönem gazetecilik alanındaki kurumsallaşmaların yenilendiği ve alana yeni kurumların eklendiği şeklinde de tanımlanabilir.

---

¹ Nermin Abadan-Unat, *Batı Avrupa ve Türkiye’de Basın Yayın Öğretimi*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972, s. 70-76.

1. Demokrasiye Geçiş Sürecinde Gazetecilik Alanında Yeni Kurumsallaşmalar ve Gazeteciler Cemiyeti

Türkiye'nin 1945-1950 yıllarında tecrübe ettiği demokrasiye geçiş sürecinde gazetecilik alanını doğrudan ilgilendiren ve değişimin dinamiğini oluşturduğu düşünülen gelişmeler yaşanmıştır. Bu faktörlerden birincisi ABD'li 'Hür Basın Komisyonu' heyetinin ülkemizi ziyareti sayılabilir. 20 Şubat 1945 tarihli gazetelerde ABD Basın Özgürlüğü Komisyonu üyelerinin Türkiye'ye gelerek, hükümet yetkilileriyle bir görüşme yaptığına dair haberler yer almaktadır. Heyetin amacı Türk basını hakkında bir rapor hazırlayarak ABD başkanına sunmaktır. Görüşmenin ardından kamuoyunda 'basın özgürlüğü' kavramı daha fazla tartışılmaya başlanmıştır. Komisyon üyeleri, Ankara ve İstanbul'da siyaset ve basın çevreleriyle yaptıkları görüşmelerde Basın özgürlüğünün barışın bir şartı olduğunu, savaştan sonra yapılacak barış görüşmelerinde basın hürriyetinin en önemli şart olarak antlaşmalarda yer alacağını belirtirler. Ayrıca basın mensupları olarak sansürün kaldırılması ve basın üzerinde devlet nüfuzunun yok edilmesi konusunda ortak gayret sarf etmeleri gerektiğini dile getirirler. Ayrıca ABD'li üyeler, basındaki devlet baskısının kaldırılmasına paralel olarak gazetecilerin kendi kendilerini denetlemeleri gerektiğini savunurlar.² Bu yaklaşım aynı yıllarda ABD'de basının yeniden düzenlenmesi bağlamında devam eden arayışlarla da ilişkilidir. ABD'de dört yıl devam eden çalışmalar sonucunda 1947 yılında yayınlanan Hutchins Komisyon Raporu genel olarak liberal basın özgürlüğü anlayışına eleştiri getirmiş ve buna karşın öneriler getirmiştir. Rapora göre basın, yayınlarında özgürlük yaklaşımını olduğu kadar sorumlu bir yaklaşımı da benimsemesi gerekmektedir. Özel medya kuruluşları sorumlu davranmazsa devlet bazı konularda müdahale edebilir.³ ABD'den Türkiye'ye gelen heyetin çalışmalarında öne çıkan içerik ile Hutchins Komisyon Raporunun da örtüştüğü gö-

² Nilgün Gürkan, *Türkiye'de Demokrasiye Geçişte Basın (1945-1950)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998, s. 167-168.

³ The Commission on Freedom of the Press, *A Free and Responsible Press*, The University of Chicago Press, Chicago, 1947, p. 80-83.

rılmektedir. Ayrıca benzer bir çalışmanın Türkiye’de de yapıldığı görülmektedir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün demokratikleşme yolunda kararlı olduğuna işaret eden konuşmalarından sonra Başbakan Şükrü Saraçoğlu gazeteciliği ilgilendiren meslek örgütlerinin araştırılması için bir çalışma başlatmıştır. Bu çerçevede; Başbakan Saraçoğlu yabancı ülkelerdeki basın örgütlerini incelemek için Hüseyin Cahit Yalçın’ı Avrupa’ya gönderir. Yalçın da dönüşünde hazırladığı raporda Batı Avrupa’da Türkiye’deki Basın Birliği’ne benzer bir örgüt bulunmadığını belirtir. Bu rapor, hükümeti etkiler ve nihayetinde birlik 1946’da dağıtılır.⁴

Tek Parti devrinin kurumlarından biri olan Basın Birliği’nin kapatılmasından sonra yeni sürecin atmosferiyle uyumlu bir meslek örgütü olarak İstanbul Gazeteciler Cemiyeti 10 Haziran 1946 günü İstanbul Valiliği’ne verilen dilekçe ile kurulur. Cumhuriyet Gazetesi, Gazeteciler Cemiyeti’nin tüzüğünü yayınlar. Gazeteciler Cemiyeti tüzüğünde, sosyal yardım ve dayanışma ilkeleri yer alır. Evlenenlere, çocuğu olanlara, hastalananlara, işsiz kalanlara, darlığa düşenlere çeşitli sosyal yardımlar öngörülmektedir. Cemiyet’in ilk kurucuları arasında gazeteci Sedat Simavi başkan olarak yer almıştır. Diğer kurucu üyeler arasında ise Sadun Galip Savcı, Cihat Baban, Hayri Alpar ve Sait Kesler yer almaktadır. Gazeteciler Cemiyeti böylece kurulmuş olur. Daha sonraki aşamada, Cemiyet merkezine ve İstiklal Caddesinde bulunan Basın Birliği’ne ait eski binaya gazeteciler toplu halde giderek ‘Gazeteciler Cemiyeti’ levhasını asarlar.⁵Böylece kamuoyundaki özgürlük ve demokrasi rüzgârının da etkisiyle Tek Parti yönetimine karşı gerçekleştirilen girişim olumlu sonuç vererek basın özgürlüğü konusunda önemli bir kazanım elde edilir. Basın Birliği’nin kapatılması ve Haziran 1946’da Sedat Simavi başkanlığında Gazeteciler Cemiyeti’nin kurulması Basın çalışanları için örgütlenme bakımından yeni sürecin başlangıcı olur.

⁴ Zeynep Alemdar, *Oyunun Kuralı Basında Özdenetim*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990, s. 77-78.

⁵ Murat Özgen, *Gazetecinin Etik Kimliği*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2002, s. 162.

2. Hürriyet Gazetesi'nin Temsil Ettiği Yeni Gazetecilik Anlayışı

Demokrasiye geçiş sürecinin 1945 yılı ilkbaharında belirginleşmeye başladığı ve 14 Mayıs 1950 seçimleriyle nihayetine erdiği söylenebilir. Nitekim 1944 Sonbaharında kapatılan Tan, Vatan ve Tasvir-i Efkâr gibi gazetelere⁶ 22 Mart 1945 tarihinde, yani San Fransisko konferansından önce yayın yapabilme izni verilir. Basına karşı daha liberal bir tutumu yansıtan yeni karar müttefik ülkelere verilen bir mesajdır aynı zamanda. San Fransisko konferansına katılan Türk heyeti, yakında çok partili hayata geçileceği konusunda da fikir beyan eder. Aynı süreçte TBMM'de ve CHP Parti Meclisi'nde farklı sesler yankılanır ve içerden bir muhalefetin ilk nüveleri görülür. İç politika ve dış politika alanında hareketli günler yaşanırken "*Basın, İkinci Dünya Savaşı sonrası yenedünya koşullarında iktidar değişikliğini destekler.*"⁷

Orhan Koloğlu, demokrasiye geçiş sürecinden önce 1941'de Türkiye'de günlük, toplam tirajları 60 bini bulan 113 gazete olduğunu, en çok satan gazetenin ise ancak 20 bin rakamına ulaşabildiğini ve dergi sayısının da 227 olduğunu belirtmektedir. Aynı rakamlar demokrasie geçiş sürecinden sonra değişmiştir. Ona göre, 1946 yılında günlük tirajları 100 bine yaklaşan 202 gazete yayın yapmaktadır. Bu dönemde çıkan dergi sayısı 302 olarak tespit edilmiştir.⁸ Dolayısıyla henüz demokrasiye geçiş sürecini başı sayılabilecek olan 1946 tarihinde bile siyasal alandaki yumuşama gazetecilik alanına yansımış, böylece gazete ve dergi yayınlarında büyük bir artış görülmüştür. Bu süreçte dönemin atmosferiyle uyumlu yeni gazeteler de kurulmuştur. Kuşkusuz bu gazetelerin en dikkat çekici olanı Hürriyet gazetesidir.

Gazeteciler Cemiyeti Başkanı ve Yedigün Dergisi'nin sahibi

⁶ Nihal Kara İncioğlu, "Türkiye'de Çok Partili Sisteme Geçiş ve Demokrasi Sorunları", *Tarih ve Demokrasi: Tarık Zafer Tunaya'ya Armağan*, Cem Yayınları, İstanbul, 1992, s. 207.

⁷ Korkmaz Alemdar, *Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar*, Afa Yayıncılık, İstanbul, 1999, s. 17.

⁸ Orhan Koloğlu, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006, s. 125.

Sedat Simavi 1 Mayıs 1948 tarihinde Hürriyet gazetesinin ilk sayısını yayınlamıştır. Gazete, ilk sayısında “Ürdün ve Irak Orduları Filistin’e Girdi” manşetiyle satışa çıkmıştır. Haber, Filistin topraklarında İsrail devletini kurmak için savaşan Yahudiler ile Müslüman Araplar arasındaki çatışmayı aktarmaktadır. İlk sayı 6 sayfadan oluşmaktadır. CHP lideri İsmet İnönü⁹ ve DP lideri Celal Bayar’ın¹⁰ birer makalesine birinci sayfada yer verilmesi gazetenin yayın politikasının gelecekteki seyrini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. “Bu Gazete”¹¹ başlıklı yazısında Sedat Simavi Hürriyet’in yol haritası hakkında bilgi vermektedir. Yazısında gazetenin ismini sık sık büyük harfle yazma gereği hisseden Simavi; özgür bir gazete olduklarını, iktidara veya muhalefete bağlı olmadıklarını, amaçlarının demokrasiyi kökleştirmek olduğunu vurgulamaktadır.

⁹ İsmet İnönü, “Yeni Bir Hizmet Unsuru”, *Hürriyet Gazetesi*, 1 Mayıs 1948.

¹⁰ Celal Bayar, “Demokrasi Davasında Üç Devir”, *Hürriyet Gazetesi*, 1 Mayıs 1948.

¹¹ Sedat Simavi’nin 1 Mayıs 1948 tarihli Hürriyet’in ilk sayısındaki “Bu Gazete” başlıklı başyazısı şu şekildedir:

“Hürriyet’in programı kısadır: memleketimizde gelişmeğe başlayan demokrasi zihniyetini kökleştirmek ve müdafaa etmek için ortaya atılıyor. Ve demokrasinin memleketimizin bünyesine en uygun bir rejim olduğuna iman etmiş bulunuyoruz. Demokrasinin müdafii olduğumuzu ileri sürmekle, Demokrat Parti’nin körü körüne taraftarlığını ve Halk Partisi’nin düşmanlığını yapacağımızı zannetmeyiniz! HÜRRİYET hiçbir partiye bağlı değildir. HÜRRİYET hür ve müstakil kalacaktır. Devlet reisimiz İnönü ile muhalefet partisi lideri Celal Bayar’ın HÜRRİYET için nezaket göstererek yazdıkları makaleleri bu ilk sayımızda neşretmekle bunu isbat ettiğimize kaniiz. HÜRRİYETİN bütün kuvveti yalnız kendi imkânlarına dayanarak çıkabilmesindedir. Bundan dolayı da kimseyi gücendirmekten korkmayacak ve kimseyi memnun bırakmak kaygusunu gütmeyecektir. İki sene evvel Amerika’ya sipariş ettiğimiz ve şimdi elimizde bulunan gazeteyi basan bu makine en son sistem ve en sür’atli rotatif makinesidir. Saatte beş renk üzerinden 44 bin nüsha basan bu makinenin evsahını, zaman zaman en geç gelen havadisleri, sabaha karşı vaki olan havadisleri, fotoğraflarıyla tesbit ederek size yetiştirdiğimiz zaman anlayacak ve takdir edeceksiniz. Size şimdiden çok vaadlerde bulunmak istemiyoruz. Doğru havadis veren, hakkı gözeten dürüst bir gazete çıkarabilmek için ortaya atıldık. Bu gayeye varabilmek için doğruyu seven, riya, iftira ve haksızlıktan nefret eden okuyucularımızla el ele yürümek istiyoruz. Vatan ve milletimize faydalı olabilmek için, hür ve müstakil bir gazete kürsüsünün, herhangi bir makam sandalyesinden daha verimli olduğuna kani bulunduğumuzdan şahsımıza ait hiçbir siyasi gaye gütmeyeceğiz. Elimizde hazır bir gazete varken kolay bir şöret vasıtası olan muharrirlik hevesinde de değiliz. Baş sütunlardaki yazılar daima HÜRRİYET imzasını taşıyacak ve her mevzu mütehasısı tarafından en doğru şekli ile okuyucularımızın gözü önüne serilecektir. Bu izahatı imzam altında vermeğe mecbur olduğum için okuyucularımızdan özür dilerim.”

Hürriyet'in sonraki yıllarda daha da netleşecek olan genel karakterinin tüm izlerini ilk sayıda görmek mümkündür. Bu karakter dönemin atmosferine ve gazeteciliğin içerik açısından yöneldiği tarza dair de veri sunmaktadır. Gazetede haber, ilan ve reklam, spor haberleri, fotoğraf kullanımı, köşe yazılarının dili ve uzunluğu ile çizgi romanların işleme şekli ve sıklığı önemlidir.

2.1. Hürriyet Gazetesi'nin Basına Getirdiği Yenilikler

Hürriyet'in ilk sayısı ile birlikte gazetecilikte içerik ve şekil bakımından farklılıkların olduğu görülmüştür. Eğlence, spor, magazin, sağlıklı yaşam, güzellik öğütleri, Hollywood haberleri, çizgi romanlar gibi konulara yer vererek gazetecilikte politikanın öncelikli olduğu yapıya, kendince, denge getirir. Hürriyet'le birlikte haber yazımı, şekil ve üslup bakımından değişiklik yaşar. Aynı durum köşe yazıları için de geçerlidir. Halkın daha kolay anlayabileceği, kullanımı yaygın kelimeler tercih edilmeye başlanır. Haber ve köşe yazıları daha anlaşılır ve kısa şekilde yazılır. Bununla birlikte fotoğraf kullanımının artırılmasına özen gösterilir. Aziz Nesin'e göre Hürriyet Gazetesi basındaki edebiyat eğilimli algıyı kıvrarak "İlk kez gazetecilikle edebiyatı ayırır."¹² Böylece kendi sınırlarında hareket etmeye başlayan gazetecilikte edebiyatçı yazarların egemen olduğu gazetecilik anlayışından haber ağırlıklı gazeteye doğru yaşanan dönüşüm görülmeye başlanır. Sedat Simavi'nin yayınladığı Karagöz ve Yedigün dergilerinde çalışan Nesin, "Uzun yıllar fıkra yazarlığı yaptım. Patronlar, daha düne kadar, fıkra yazarı giderse gazetenin tirajı düşer sanıyorlardı. Bir zamanlar için bu belki doğrudu... Gazetelerimiz artık gazete olmaya başladı. Haber vermeye başladı"¹³ ifadesiyle yeni dönem gazeteciliğinin niteliklerine dikkat çeker.

2.2. Haber ve Köşe Yazısı

Hürriyet Gazetesinin basına getirdiği yeniliklerden biri de haber yazımında kullanılan dil ile ilgilidir. Babıâli'deki haberi uzun yazma alışkanlığı yerine kısa haber yazma biçimini getiren Hürri-

¹² Koloğlu, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, s. 125.

¹³ Demirtaş Ceyhun, *Babıâli'nin Şu Son Kırk Yılı*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1985, s. 35.

yet, habere bakış açısını değiştirir. Haber yazımı formatında olduğu gibi köşe yazısı formatı da Hürriyet’in okurla buluşmasıyla yeni bir evreye girer. Köşe yazılarının dili ve içeriğiyle ilgili Babîlî’deki yaygın eleştiriye rağmen Sedat Simavi “Ben yazılarımı dostlarım için yazmıyorum ki; benim okuyucum Samsun’da seyyar köfteci, Adana’da istasyon memuru, İzmir’de tapu kâtibidir. Hoş istesem de ağdalı yazamam. Yazabildiğim, konuşabildiğim dildir. Bırak onlar daima tumturaklı ve uzun başmakaleleri bilhassa yazmıyorum sansınlar”¹⁴ diyerek kısa fakat çarpıcı cümlelerle yazılarını kaleme alır. Simavi, yazılarını yalın ifadelerle ve gündelik yaşamın oluşturduğu bir Türkçeyle yazar. Dolayısıyla Hürriyet ile birlikte haber ve köşe yazılarında daha sade bir Türkçe, basit ve anlaşılır bir dil ve kısa cümleler ile yazılar yer almaya başlamıştır.

2.3. Fotoğraf Kullanımı

Hürriyet’in yayına başladığı 1 Mayıs 1948 tarihinde basında fotoğraf kullanımı genellikle haber metnini zenginleştirecek bir tarzda kullanılmaktadır. Hürriyet’in fotoğrafı kullanma biçimiye çoğunlukla fotoğrafı öne çıkartan, haberi fotoğraf üzerinden anlatan ve haber metnini tamamlayıcı bir unsur olarak kullanan yönde olur. Özellikle Londra Olimpiyatlarını izleyen Ali Ersan’ın objektifinden fotoğrafları büyük boy olarak yayınlayan Hürriyet, rakiplerini de aynı kulvara girmeye zorlar. Fotoğrafın haberin değer kazanmasında oynadığı rol Hürriyet’le birlikte yükselen bir çizgi yakalar. Bol ve renkli fotoğraflara yer verilmesinin yanısıra, çizgi romanlarda popüler konuların işlenmesi; magazine dünyasının yansıtılmaya çalışılması ilk sayısı ile birlikte Hürriyet’in yayın politikasında geniş yer edinmiştir. Hürriyet’ten sonra 1950 yılında kurulan Milliyet’in de Hürriyet’i takip ettiği görülmüştür.

Kuşkusuz demokrasiye geçiş döneminde gazetecilik alanında gerçekleşen en yeni olgulardan birisi de gazeteciliğin akademik bir disiplin olarak artık üniversite kürsüsüne taşınmasıyla yaşanmıştır. Bu adımla birlikte Türkiye’de gazetecilik alanı, hem içeriğin üretilmesinde teorik yeterliliğin önceden edinilmesi noktasında

¹⁴ Hikmet Bil, “Sedat Simavi”, *Hürriyet Gazetesi*, 13 Aralık 1953.

hem de teknik beceri kazanılmasında kendisinin yapısını doğru-
dan etkileyen bir durumla tanışmıştır.

3. Gazetecilik Enstitüsünün Kurulması ve Gazeteciliğin Akade- miye Girişi Sürecine Gazetecilerin Etkisi

Türkiye'nin demokrasiye geçiş yılları olarak değerlendirilen 1945-1950 sürecinde gazetecilik alanıyla ilgili yaşanan gelişmelerden birisi ve çalışmamız açısından odak noktası niteliğindeki konu Gazetecilik Enstitüsü'nün kurulması ve bu süreçte gazetecilerin nasıl bir etkiye sahip olduklarıdır.

Fotoğraf 1: Gazetecilik Enstitüsü açılışı sırasında Enstitü müdürü Şükrü baban konuşmasını yapıyor. *Hürriyet Gazetesi*, 30 Kasım 1950.

3.1. Gazeteciler Cemiyeti Tarafından 'Gazetecilik Enstitüsü Kurulması' İçin Sunulan Öneri

Sedat Simavi'nin başkanlığını yaptığı İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye'de basın ile akademi arasındaki köprüünün kurulmasında önemli bir işlev görmüştür. Çünkü Gazetecilik Enstitüsü'nün kurulması gazetecilik eğitiminin üniversite çatısı altına taşınması bakımından milat niteliğindedir ve sonraki gazetecilik

eğitimi sürecini de etkilemiştir.¹⁵ Altun, bu etkinin özellikle mesleki boyutuyla ön plana geçtiğini ve gazetecilik eğitimini bu yönde etkilediğini belirtmektedir.¹⁶ Gazetecilik Enstitüsü’nün kurulması için ilk teklifi Sedat Simavi başkanlığındaki Gazeteciler Cemiyeti 1947 yılında İstanbul Üniversitesi Rektörlüğüne vermiştir. Simavi’nin 1947 yılında İstanbul Üniversitesi rektörü Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar’a hitaben kaleme aldığı başvuru metninde meselenin yeniliğine ve gerekliliğine şu şekilde vurgu yapılmaktadır:

Bilhassa demokratik bir inkişaf içinde bulunan memleketimizde matbuat müessesesinin önemi ve sosyal hayatımızdaki tesiri inkâr olunamayacağı için, içtimai hayatımızın tekevvün ve inkişafında rolü olan basın mensuplarının da daha iyi bir tarzda yetiştirilmeleri, memleket menfaati bakımından küçümsenmeyecek bir mahiyet arzettir. Amerika’da, Fransa’da, harpten evvel Almanya’da, İsviçre’de ve Avusturya’da Üniversitelerde Gazetecilik Enstitüleri kurulmuştur. Partiler arasındaki mücadelelerde ve efkârı umumiyenin hazırlanmasında ve efkârı umumiye tarafından gazetelerin tesir altında bırakılmaları hâdisesinde, gazetecinin şahsi kanaatlerini ortaya atabilmesi için kendisinin bilgili, ruhunda memleket muhabbetiyle birleşmiş bir hak duygusu taşıması lâzımdır. Gazeteciliği merak edecek namzetlerde, umumi malumatı arttıracak, hak duygusunu telkin edecek, ona hukuki ve içtimai malumat verecek müessese, ancak bir Gazetecilik Enstitüsü olabilir. Memleketimizdeki basın elemanları hep ampirik

¹⁵ Oya Tokgöz, “Türkiye’de İletişim Araştırmalarında İletişim Eğitiminin Rolü ve Önemi”, *Küresel İletişim Dergisi*, 1, 2006, ss. 1-12.

¹⁶ Fahrettin Altun, “Türkiye’deki Medya ve İletişim Öğretiminde Teori ve Pratik Dengesi”, *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar*, 27-29 Mayıs, İstanbul, 2011, c. 1, ss. 413-422. Ayrıca Altun, gazetecilik ve iletişim eğitiminin bir başka amacını da şu şekilde ifade etmektedir: Dönemin Amerika’da geliştirilen modernleşme paradigması, Türkiye’deki akademik hayatın gramerini belirlemiş ve adeta genel toplum görüşü halini almıştır. Gerek İstanbul Gazetecilik Enstitüsü’nün gerek Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesinde kurulan Basın Yayın Yüksek Okulu’nun üzerinde yükseldiği başlıca düşünsel ve politik kaygı, “geleneksel aşama”dan “modern aşama”ya doğru yol aldığı düşünülen bir ülkenin “modernleşmesi”ne hizmet etmektir. Kitle iletişim araçlarının toplumsal kalkınma ve modernleşmenin önemli bir aktörü olarak görüldüğü 1950’li ve 60’lı yıllarda, bir tür “sosyal hizmet” bilinci ile “gazeteci yetiştirmek” ve “iletişim eğitimi” vermek gerekli görülmüştür. Altun, “Türkiye’deki Medya ve İletişim Öğretiminde Teori ve Pratik Dengesi”, s. 418.

olarak yetişmişlerdir. Ekserisi muhabir olarak gazeteye girmiş, zekâsıyla ve faaliyetiyle zamanla mesleğinde temayüz ederek tahrir müdürlüğü yapmış ve imkân bulunca da re'sen gazete çıkararak, gazete sahibi olmuştur. Memlekette basın müessesesinin lüzum ve ehemmiyeti hakkında umumi bir kanaatın uyanmamış olması, mesleğin istikrarsız bulunması ve ekseriyetle meraklılar için önü kapalı olması dolayısıyla gazetecilik rağbet görmemiştir. Halbuki, okuma yazmanın memlekette artması, demokratik inkişafın bir emrivaki olması, gazeteciliğin bu suretle hür bir meslek halinde taazzi edebilmesi imkânlarını da açmış bulunuyor. Bu inkişaf, ancak mesleğe kıymetli elemanların iltihakıyla mümkün olabilir, kurulması mutasavver olan enstitü, bu bakımdan mesleğe büyük hizmetlerde bulunacaktır.¹⁷

Gazeteciler Cemiyeti Başkanı olarak Sedat Simavi'nin önerisinde bir yandan gazetecilik ile demokrasi arasında ilişki kurulmuş ve gazeteciliğin her açıdan gelişebilmesi için Türkiye'nin içinde bulunduğu demokrasiye geçiş sürecinin elverişli koşullar oluşturduğuna değinilmiştir. Mesleğe kıymetli, hak ve hukuk bilen, toplumu bilgilendirebilme yeteneğine sahip gazetecilerin yetişebilmesi için de Gazetecilik Enstitüsü'nün kurulması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla Simavi'nin önerisinde Gazetecilik Enstitüsü kurulması her açıdan olumlanmakta ve kurulması elzem olarak görülmektedir. Simavi ayrıca önerisinde Enstitü'de okutulması gereken derslerle ilgili iki boyutlu bir öneri sunmuştur. Bu önerisinde öğrencilerin hem genel bilgi edinmesi için dersler yer almakta hem de gazetecilik mesleğine hazırlık için alanla ilgili dersler bulunmaktadır. Simavi tarafından hazırlanan öneri metninde "*Gazeteci lise mezunu olsun olmasın asgari bir malumat seviyesiyle mücehhez olmalıdır*" ifadesiyle okutulması istenen genel dersler şu şekildedir:

---

¹⁷ İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, *Fakültemizin Tarihçesi*, <http://iletisim.istanbul.edu.tr/?p=68>, Erişim: 24 Mart 2016.

Ders İsmi
1- İktisat ve iktisadi doktrinler
2- Belli başlı hukuku âmme ve hukuku esasiye meseleleri ve siyasi fikir cereyanları
3-Sosyoloji
4- Devletler arası hukuk ve bununla karışık olarak siyasi tarih
5- Ceza hukuku nazariyatı ve basın yoluyla irtikab edilecek Suçlar hakkında malumat
6- Mukayeseli basın hukuku nazariyatı
7- Maliye
8- Beşeri ve iktisadi coğrafya
9- İdare hukuku
10- Mümkünse ceza ve hukuk mahkemeleri usulleri
11- Ecnebi dil, bilhassa İngilizce

Tablo 1: Gazeteciler Cemiyeti tarafından önerilen kuramsal dersler

Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Sedat Simavi’nin Gazetecilik Enstitüsü kurulması için İstanbul Üniversitesi Rektörüne sunduğu metinde önerilen ikinci ders halkası ise gazetecilik mesleğine ilişkindir. Burada Simavi doğrudan derslerin isimlerini saymak yerine mesleğin içinde neyin karşılığı olduğuna değinmekte, dersi tarif etmekte ve önemine değinmektedir. Simavi’nin “Umumi ve mesleki dersler” başlığıyla yaptığı öneriler şu şekildedir:

Ders İsmi
1- Bir gazetecinin müretteplik ve matbaacılık hakkında umumi malumatı olması lazımdır. Harf ve makinelerin çeşitleri, kullanılış tarzları ölçüleri gibi.
2-Gazeteci her gün önüne gelen havadisler arasında o havadisleri değerlendirecek bir melekeye sahip olmalıdır. Okuyucunun alakasını celbedecek tarzda bu havadislerin arz edilmesi, başlık koyma san’atını teşkil eder. Gazete sekreterliği ve gazetenin pratik olarak tertip edilmesi öğrenilecek mevzular arasındadır.

3- Havadislerin, röportajların, makalelerin yazılış tarzı ve bunların kıymetine göre yazıya verilecek istikamet ve yazıda merkezi sıklet tayini ve muayyen fikirleri, gazetede açık yerlere göre, yazının kıymetini düşürmeden muhtelif boyda yazabilmek melekelerini temin edecek ders (tahrir).
4- Fotoğraf, resim ve çinkografi hakkında pratik malumat, matbaa makinaleri ve umumiyetle malzeme hakkında fikir.
5- Stenografi
6-Gazetecide sürat-i intikal, merak ve mesleki uyanıklık gibi hassaların inkişaf ettirilmesini temin edecek tatbiki dersler
7- Gazeteciliğin inkişafını ve dünyadaki mevkiini iyice belirtmek için, gazeteciliğin ve gazetelerin tarihi.

Tablo 2: Gazeteciler Cemiyeti tarafından önerilen uygulama dersleri

3.2. Gazetecilik Enstitüsü'nün Açılışı

Sedat Simavi'nin başkan olduğu dönemde Gazeteciler Cemiyeti tarafından bir Gazetecilik Enstitüsü kurulması yönünde İstanbul Üniversitesi'ne yapılan teklifin bir kaç yıl gecikmeli olarak 1950 yılı güz döneminde Ord. Prof. Dr. Ömer Celal Sarç'ın Rektör olduğu dönemde gerçekleştiği görülmektedir. 29 Kasım 1950 tarihinde açılışı yapılan Gazetecilik Enstitüsü'ne kayıt yaptıran öğrenci sayısı 487 olarak açıklanmış, bunların 87'sinin ise gazeteci olduğu belirtilmiştir.¹⁸ Açılış töreninde İktisat Fakültesi adına dekan Prof. Dr. Ömer Lütfü Barkan, Gazetecilik Enstitüsü adına Koordinatör Prof. Dr. Şükrü Baban ve Gazeteciler Cemiyeti adına da başkan Burhan Felek birer konuşma yapmıştır. Açılış süreci Cumhuriyet gazetesinde şu şekilde aktarılmıştır:

¹⁸ "Gazetecilik Enstitüsü Dün Açıldı", *Cumhuriyet Gazetesi*, 30 Kasım 1950. Ayrıca Tokgöz'e göre İstanbul Üniversitesi böyle bir girişimi başlatmak için yerli ve yabancı pek çok bilim adamının görüşlerini almış, uzun incelemelerde bulunmuştur. 17, 24 Kasım 1949 tarihli İstanbul Üniversitesi Senatosu kararları gereği olarak, İktisat Fakültesi'nde bir gazetecilik enstitüsü kurulmuştur. 1950 yılı güz döneminde Gazetecilik Enstitüsü'ne iki yıllık eğitim için öğrenci alınmıştır. Gazetecilik Enstitüsü'ne hem lise mezunları arasından hem de Enstitü Yönetmeliğinin geçici maddesi gereği olarak iki yıl fiilen gazetecilik yapmış olanların öğrenim durumlarına bakılmaksızın öğrenci olarak kabul edilmesi, ilk yıllarda öğrenci sayısını kabartmıştır. Enstitüde İktisat Fakültesi öğretim üyeleri yanında tanınmış gazeteciler de ders vermiştir.

Bizde bu güne kadar garb memleketlerinde olduğu gibi Üniversitele- re bağlı ‘Gazetecilik Enstitüleri’ yoktu. Bizim gazetecilerimiz şimdiye kadar hep kendi kendilerine yetişmişler, gazetecilik için lazım olan bilgileri, bu meslekte çalışmaya başladıktan sonra, binbir güçlükle ve yavaş yavaş edinmişlerdir. Bugüne kadar devamedegelen “Babiali” mektebinin yanında, şimdi bir yenisinin temeli atılmıştır. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti iki yıl kadar evvel bu noksanımızı gidermeğe karar vererek bir enstitü kurulması için Üniversite Senatosuna müra- caat etmiş, Üniversite de bu teklifi memnunlukla karşılamıştı. O za- manki Rektör Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar’la arkadaşlarının gös- terdikleri yakın ilgi, umumi bir takdir ve memnuniyet uyandırmıştı. Bunun üzerine Ord. prof. Dr. Şükrü Baban’ın Başkanlığında altında bir komisyon harekete geçerek “Gazetecilik enstitü talimatnamesi ve programını” hazırladılar. Bu komisyonda tanınmış ilim adamlarımız da vazife aldılar. Yönetmelik, nihayet Milli Eğitim Bakanlığı tarafın- dan da tasdik edildi. Bu suretle, iki yıl evvel çalışmaya başlayan Ga- zetecilik Enstitü idare heyeti, birkaç haftadan beri mesleki ders hoca- ları ile teşriki mesai ederek, enstitünün ders programını tesbit etti.¹⁹

Dolayısıyla bu metinde de vurgulandığı haliyle ülkemizde ba- sında çalışanlar gazeteciliği usta-çırak ilişkisi çerçevesinde gazete çatısı altında öğrendiğinden dolayı Gazeteciler Cemiyeti’nin öncü- lüğünü yaptığı bu ilişki gazeteciliğin yapısı açısından yeni bir sü- reci başlatmıştır. Gazetecilik Enstitüsü’nün ilk ders programına bakıldığında mesleğin iki boyutlu bir şekilde ele alındığı ve prog- ramın da bu şekilde tasarlandığı görülmektedir. Gazetecilik Ensti- tüsü için hazırlanan ders programında dersler iki büyük gruba ayrılmıştır. Birinci grup, üniversitede okutulan ve gazetecilik için lüzumlu görülen branşları ihtiva etmektedir. Cumhuriyet gazete- sine göre ders programının ilk sömestr için beş ders ve ikinci sö- mestr için beş dersten oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Program şu şekildedir:

---

¹⁹ Necdet Evliyagil, Gazetecilik Enstitüsü Bugün Açılıyor, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1950.

Ders İsmi	Dersin Hocası
1-İktisad	Ord. Prof. Dr. Şükrü Baban ve Prof. Dr. Refii Şükrü Suvla
2-Medeni Hukuk	Prof. Dr. Kemallettin Birsen, Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu ve Prof. Dr. Hıfzı Timur.
3-Sosyoloji	Prof. Dr. Z. Fahri Fındıkoğlu
4-Halk Efkarı Psiko- lojisi	Prof. Dr. Sabri Esad Siyavuşgil
5-Siyasi Coğrafya	Prof. Dr. Besim Dankot

Tablo 3: Gazetecilik Enstitüsü müfredatında yer alan kuramsal dersler ve hocaları

Ayrıca 30 Kasım tarihli Cumhuriyet gazetesindeki haberde Prof. Dr. Ebul Ala Mardin, Prof. Dr. Ömer Lütfü Barkan'ın da Enstitü hoca kadrosunda yer aldığı²⁰ belirtilmektedir. Gazetecilik Enstitüsü için hazırlanan ders programının ikinci bölümü mesleki branşları ihtiva etmektedir. Bu dersler ise gazetecilik mesleğinin içinden gelen isimler tarafından verilmektedir.

Ders İsmi	Dersin Hocası
1-Umumui Gazetecilik Tarihi	Ahmet Emin Yalman: Vatan Gazetesi Sahibi ve Başyazarı
2-Türk Gazetecilik Tarihi	Server İskit: Muharrir
3-Gazetecilikte Yazı Nevileri	Peyami Safa: Muharrir, Burhan Felek: Muharrir ve Gazeteciler Cemiyeti Başkanı,ERCÜMEND EKREM TALÜ: Muharrir, Şevket Rado: Muharrir
4-Daktilografi ve Stenografi	İhsan Sevim
5-Haber Alma ve Bildirme	Cevad Fehmi Başkut: Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü ve Muharrir, Reşad Fevzi Yüzüncü: Yeni Sabah Gazetesi Yazı İşleri Müdürü

Tablo 4: Gazetecilik Enstitüsü müfredatında yer alan uygulama dersleri ve hocaları

²⁰ "Gazetecilik Enstitüsü Dün Açıldı", *Cumhuriyet Gazetesi*, 30 Kasım 1950.

Cumhuriyet gazetesinde 29 Kasım 1950 tarihinde “*Memleketimizde ilk defa kurulan enstitü büyük rağbet gördü*” alt başlığıyla yer alan haber genel olarak Gazetecilik Enstitüsü’nün kurulmasını olumlu bir yaklaşımla ele almakta ve detaylı şekilde aktarmaktadır. Haberin devamında gazeteciliğin tüm milletler için ne kadar önemli olduğuna dair görüşlere yer verilmekte ve enstitü bünyesinde yapılacak olan çeşitli faaliyetlere değinilmektedir.²¹

Öte yandan İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bünyesinde kurulan Gazetecilik Enstitüsü’nün 29 Kasım 1950 tarihinde eğitime başlaması gazetelerde geniş şekilde işlenmiştir. Akşam, Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet ve Vatan gibi gazetelerin arşivine müracaat edilerek ulaşılan içeriğe göre Gazetecilik Enstitüsü’nün açılışı büyük ölçüde pozitif bir şekilde ele alınmaktadır. Akşam gazetesindeki yazısında Şevket Rado, öğrenci sayısının fazla olmasına rağmen Gazetecilik Enstitüsü’nün kurulmasının üç açıdan gerekli ve faydalı bir girişim olduğunu belirtmiştir. Rado’ya göre bu dönemde gazete içtimai ve siyasi müessese olarak ihmal edilemez bir ehemmiyet kazandığı için gazeteciliğin ne olduğunu öğrenmek isteyenler için böylesine elverişli bir müessese kurulması önemlidir. Rado’ya göre ikinci önemli nokta ise gazetecilik mevzularıyla alakalı meseleleri araştırmayı kendisine vazife sayan bir müessesenin kurulmuş olması anlamlıdır. Rado yazısında “*daha şimdiden gazeteciliğe ait dünya neşriyatını toplayan bir kütüphanenin kurulmasına başlanması ilk kazanç olarak görülebilir*” diyerek farklı açılardan gazeteciliğine kademiye taşınması konusunu övmektedir. Çünkü nokta ise Enstitünün gazetecileri kendi yaptıkları iş üzerine düşünmeye sevk edecek olmasıdır. Yıllardır gazete yayınlandığını fakat ancak Enstitü’nün kurulmasıyla birlikte haber gibi gazete içerikleriyle ilgili ne olup ne olmadıkları bakımından tartışılmaya başlandığını vurgulamaktadır. Rado, yazısının sonunda Türk gazeteciliğinin derlenip toparlanmasına hizmet edecek böylesi bir müessese vücuda getirdiği için İstanbul Üniversitesine teşekkür

²¹ “Gazetecilik Enstitüsü Dün Açıldı”, *Cumhuriyet Gazetesi*, 30 Kasım 1950.

etmektedir.²² 1 Aralık 1950 tarihinde vatan gazetesinde Enis tahsin Til imzasıyla yayınlanan köşe yazısında Gazetecilik Enstitüsü'nün açılmış olmasının önemine vurgu yapılarak özellikle gazeteciliğe daylarının daha iyi bilgileneceğine vurgu yaparak Gazetecilik Enstitüsü'nün önemine dikkat çekmiştir.²³ Benzer bir değerlendirme de Feridun Fazıl Tülbentçi tarafından yapılmış ve Enstitü'nün açılmış olmasının memnuniyetle karşılanması gerektiğini belirtmiştir.²⁴

Sonuç

Türkiye'de gazetecilik eğitiminin üniversite çatısı altında verilmeye başlandığı dönem Türkiye'nin demokrasiye geçiş yılları olan 1945-1950 yıllarına denk gelmektedir. Dönemin siyasi koşulları gazetecilik alanını doğrudan etkilemiş ve siyasal sitemde yaşanan gelişmelere koşut olarak gazetecilik alanında da yeni kurumsallaşmalar ortaya çıkmıştır. Basın Birliği'nin kapanmasıyla Gazeteciler Cemiyeti'nin kurulması, Hürriyet gibi popüler yayın yapan gazetelerin kurulmaya başlanması ve Gazetecilik Enstitüsü'nün kurulmasıyla gazetecilik eğitiminin üniversite çatısı altına taşınması birbiriyle etkileşim içinde olan ve büyük ölçüde birbirini tamamlayan gelişmeler olarak bu dönemde gerçekleşmiştir. Genel olarak bakıldığında bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir:

1. Siyasal sistem diğer alanları olduğu gibi basını da etkilemektedir. Bu yüzden demokrasiye geçiş sürecinde basın da birçok açıdan değişiklik yaşamıştır. Bu yeniden yapılanmanın sonucu olarak ortaya çıkan göstergelerden biri olarak gazetecilik eğitimi Akademi çatısı altına taşınmıştır.

2. Gazeteciliğin akademikleşmesinde öncülüğü gazeteciler ve Gazeteciler Cemiyeti 1947 yılındaki önerileriyle yapmıştır. Böylece Gazetecilik Enstitüsü 29 Kasım 1950 tarihinde açılmıştır.

3. Enstitü'de okutulması için ilk müfredat önerisini Gazeteciler

²² Şevket Rado, "Gazetecilik Enstitüsü Açılırken", *Akşam Gazetesi*, 30 Kasım 1950.

²³ Enis Tahsin Til, *Gazetecilik Tarihimize Kısa Bir Bakış*, *Vatan Gazetesi*, 1 Aralık 1950.

²⁴ Feridun Fazıl Tülbentçi, *Vatan, Gazetecilik Enstitüsü Açılırken*, 29 Kasım 1950.

Cemiyeti adına başkan Sedat Simavi 1947 yılında yapmıştır. Ders programında iki farklı branşın olmasına dikkat edilmiş bir yandan mesleki dersler önerilirken diğer yandan da öğrencilerin bilgiye dayalı genel kültür edinebilmesi için temel ders alanları eklenmiştir. Derslerin ise kuramsal alanda üniversite hocaları tarafından uygulama alanında ise gazeteciliğin içinde olan isimlerce verilmesi önerilmiştir.

4. Bu öneriden 2 yıl sonra Gazetecilik Enstitüsü açılmış ve büyük ölçüde ilkesel bazda Simavi’nin önerisi doğrultusunda ders programını şekillendirmiştir. Yani, sadece Enstitü’nün oluşmasında değil müfredat içeriğinin şekillenmesinde de gazetecilerin önerisi dikkate alınmıştır.

5. Gazetecilik Enstitüsü’nün açılması basında memnuniyetle karşılanmıştır.

6. Gazetecilik Enstitüsü, gazetecilerin eğitimi ve yetişmesi için gazetelerden sonra ikinci bir mekân olarak değerlendirilmiş ve bunun gazetecilik alanına pozitif yansımaları olacağı düşünülmüştür. Genellikle bilgilenme, habercilikte hakka ve hukuka riayet edilmesi ve gazetecilerin kendileri üzerine düşünebileceği bir atmosferin oluşacağı yönünde özel değerlendirmeler yapılmıştır.

Kaynaklar

Abadan-Unat, Nermin, *Batı Avrupa ve Türkiye’de Basın Yayın Öğretimi*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972.

Alemdar, Korkmaz, *Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar*, Afa Yayıncılık, İstanbul, 1999.

Alemdar, Zeynep, *Oyunun Kuralı Basında Özdenetim*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990.

Altun, Fahrettin, “Türkiye’deki Medya ve İletişim Öğretiminde Teori ve Pratik Dengesi”, *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar*, cilt 1, 27-29 Mayıs, İstanbul 2011.

Bayar, Celal, “Demokrasi Davasında Üç Devir”, *Hürriyet Gazetesi*, 1 Mayıs 1948.

Bil, Hikmet, “Sedat Simavi”, *Hürriyet Gazetesi*, 13 Aralık 1953.

- Ceyhun, Demirtaş, *Babiâli'nin Şu Son Kırk Yılı*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1985.
- Cumhuriyet Gazetesi, "Gazetecilik Enstitüsü Dün Açıldı", *Cumhuriyet Gazetesi*, 30 Kasım 1950.
- Gürkan, Nilgün, *Türkiye'de Demokrasiye Geçişte Basın (1945-1950)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.
- İnönü, İsmet, "Yeni Bir Hizmet Unsuru", *Hürriyet Gazetesi*, 1 Mayıs 1948.
- İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, *Fakültemizin Tarihçesi*, <http://iletisim.istanbul.edu.tr/?p=68>, Erişim: 24 Mart 2016.
- Kara İncioğlu, Nihal, "Türkiye'de Çok Partili Sisteme Geçiş ve Demokrasi Sorunları", *Tarih ve Demokrasi: Tarık Zafer Tunaya'ya Armağan*, Cem Yayınları, İstanbul, 1992.
- Koloğlu, Orhan, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006.
- Necdet Evliyagil, Gazetecilik Enstitüsü Bugün Açılıyor, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1950.
- Özgen, Murat, *Gazetecinin Etik Kimliği*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2002.
- Rado, Şevket, "Gazetecilik Enstitüsü Açılırken", *Akşam Gazetesi*, 30 Kasım 1950.
- Simavi, Sedat, "Bu Gazete", *Hürriyet Gazetesi*, 1 Mayıs 1948.
- The Commission on Freedom of the Press, *A Free and Responsible Press*, The University of Chicago Press, Chicago, 1947.
- Til, Enis Tahsin, "Gazetecilik Tarihimize Kısa Bir Bakış", *Vatan Gazetesi*, 1 Aralık 1950.
- Tokgöz, Oya, "Türkiye'de İletişim Araştırmalarında İletişim Eğitiminin Rolü ve Önemi", *Küresel İletişim Dergisi*, 1, 2006.
- Tülbentçi, Feridun Fazıl, "Gazetecilik Enstitüsü Açılırken", *Vatan Gazetesi*, 29 Kasım 1950.